

Informatīvais ziņojums

“Par Eiropas Savienības Vispārējo lietu sanākumi 12. aprīlī”

1. Eiropas Savienības Vispārējo Lietu Padomes darba kārtība

Informatīvais ziņojums izstrādāts gatavojoties 2018. gada 12. aprīļa ES Vispārējo lietu Padomes sēdei (turpmāk - VLP), kas veltīta Kohēzijas politikas jautājumiem. Sanāksmes ietvaros plānotas diskutēt par Kohēzijas politikas stratēģiskajām prioritātēm pēc 2020. gada, kā arī Eiropas Komisija (turpmāk - EK) informēs par Kohēzijas politikas komunikāciju pasākumiem. Tāpat sanāksmes A daļā bez diskusijām tiek plānots izskatīt:

- Padomes secinājumus par Kohēzijas politikas izpildes sistēmas un īstenošanas un Eiropas strukturālo un investīciju (turpmāk – ESI) fondu racionalizēšanu pēc 2020. gada.
- Padomes secinājumus par Eiropas Revīzijas palātas ziņojumu "Ex-ante nosacījumi un izpildes rezerve kohēzijas jomā: inovatīvi, taču vēl neefektīvi instrumenti".
- Padomes secinājumus par Eiropas Revīzijas palātas ziņojumu “Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos (JASPERS) — laiks to novirzīt mērķtiecīgāk”.

Diskusija par Kohēzijas politikas stratēģiskajām prioritātēm pēc 2020. gada

Gatavojoties Vispārējo lietu Padomei Bulgārijas prezidentūra š.g. 12. marta Strukturālo pasākumu darba grupā organizēja sākotnējo viedokļu apmaiņu par Kohēzijas politikas stratēģiskajām prioritātēm pēc 2020. gada. Dalībvalstu paustie viedokļi ir apkopoti prezidentūras ziņojumā un arī Vispārējo lietu padomē plānota diskusija par šādiem prezidentūras izvirzītajiem jautājumiem:

Prioritātes un tematiskā koncentrācija

1. Kā definēt tematiskos mērķus situācijā, kad nav izstrādāta visaptveroša ES līmeņa stratēģija?
2. Vai nākamajā plānošanas periodā ir nepieciešamas izmaiņas tematiskās koncentrācijas prasībās, lai nodrošinātu balansu starp iepriekš definētām prasībām un dalībvalstu un reģionu vajadzībām?
3. Vai nākošajā plānošanas periodā nepieciešams iezīmēt finansējumu konkrētu finansējumu konkrētām prioritātēm, jomām vai instrumentiem (papildus tematiskajai koncentrācijai)?
4. Kā salāgot Kohēzijas politikas finansētās aktivitātes ar darbībām, kas sniedz pienesumu plašākām reformām (kontekstā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 174. un 175. pantu)?

Finansējums

1. Vai Kohēzijas politikai jābūt pieejamai visiem ES reģioniem?

Deklasificēts saskaņā ar FM 07.04.2020.vēstuli Nr.13.7-13/12/1794 (reģ. Nr.SAN-64)

2. Vai IKP NUTS 2 līmenī būtu saglabājams kā galvenais kritērijs ESI¹ fondu sadalē un reģionu klasifikācijai? Vai varētu tikt izvirzīti jauni kritēriji, kas labāk atspoguļotu reģionu attīstības līmeni? Kādi šie kritēriji varētu būt un vai tiem būtu jāattiecas uz visiem fondiem?
3. Kā jaunie kritēriji iederētos esošajā reģionu klasifikācijas sistēmā? Vai jāturpina ar esošo reģionu klasifikācijas sistēmu, vai arī tā jāmaina?
4. Vai ir nepieciešams mainīt līdzfinansējuma likmes?
5. Vai esošā piešķiruma metodoloģija ir efektīvi sadala ES līdzekļus tur kur tie ir visvairāk nepieciešami (absorbcijas griesti, piešķirumi par augstu bezdarbu)?

Latvijas nostāja

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr. 1 “Par ES daudzgadu finanšu shēmu pēc 2020. gada”, kas 2016. gada 13. decembrī apstiprināta Ministru kabinetā.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr. 1 “Par Kohēzijas politiku pēc 2020. gada”, kas 2017. gada 11. aprīlī tika apstiprināta Ministru kabinetā.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr. 2 Par Ekonomikas un monetārās savienības padziļināšanas aspektiem – diskusija Euro grupā un Euro Samitā, kas 2018. gada 6. martā apstiprināta Ministru kabinetā.

Prioritātes un tematiskā koncentrācija:

1. Latvija uzskata, ka Kohēzijas politikas investīcijām primāri jābūt vērstām uz tādām jomām, kas nodrošina konverģences mērķu sasniegšanu, veicina ekonomikas transformāciju un konkurētspēju, kā arī ļauj attīstīt specializāciju. Latvijai kā “mazāk attīstītam reģionam” ir būtiski, ka tiek paredzēts pietiekams finansējums tādām prioritātēm kā produktīvas investīcijas uzņēmējdarbībā, energoefektivitātē, transportā, pētniecībā un izglītībā, kā arī nodarbinātībā, sociālajā iekļaušanā un veselībā, vienlaikus horizontāli ņemot vērā ES un Latvijas uzņemtās saistības klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā, kā arī nepieciešamību pārejai uz oglekļa mazietilpīgu attīstību. Tas nozīmē, ka visiem projektiem, kur tas attiecināms, ir jāietver pasākumi un risinājumi, kas ir klimatu pārmaiņu novēršanai draudzīgi. Tomēr obligātajam finansējuma apjomam, kas jānovirza projektiem, kas samazina klimata pārmaiņas būtu jāpaliek esošajā 20 % apjomā. Latvija ir rezervēta par iespējamu šīs iezīmētas daļas palielinājumu.² Tāpat ir svarīgi, lai tiktu stiprināta teritoriālā pieeja tādās jomās, kurām ir būtiska ietekme uz teritoriju attīstību, sniedzot atbalstu nacionālajā reģionālās attīstības stratēģijā noteiktajām teritorijām to attīstības plānošanas dokumentu īstenošanai, t.sk. uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanai.
2. Attiecībā uz tematisko koncentrāciju Latvija uzskata, ka nepieciešams nodrošināt pēc iespējas lielāku elastību dalībvalstīm plānot līdzekļus atbilstoši nacionāli definētajām prioritātēm, kā arī nozaru pamatnostādņem un vietējā līmeņa attīstības stratēģijām. Ir nepieciešams pārskatīt pieeju, ka ES regulējumā

¹ Eiropas Strukturālo un investīciju fondi - Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds.

² Saskaņā ar Latvijas Republikas nacionālā pozīciju Nr. 1 “Par ES daudzgadu finanšu shēmu pēc 2020. gada”, kas 2016. gada 13. decembrī apstiprināta Ministru kabinetā.

centralizēti tiek noteikti ieguldījumu sliekšņi fondiem vai to prioritātēm, vienlaikus apsverot iespēju veidot tematisko koncentrāciju nacionālā vai reģionālā līmenī, lai nodrošinātu kritisko masu pārmaiņu radīšanai.

3. Latvija atbalsta Kohēzijas politikas ciešāku sasaisti ar Eiropas Semestri un ES Padomes valstu specifiskajām rekomendācijām, tajā pašā laikā jāņem vērā daudzgadu plānošanai nepieciešamā stabilitāte, kā arī laika un finansiālās iespējas minēto rekomendāciju īstenošanai. Būtiski nodrošināt, lai jaunu izaicinājumu identificēšana neapdraud plānošanas dokumentos noteikto ilgtermiņa mērķu sasniegšanu konkrētās jomās.
4. Attiecībā uz ES budžeta līniju strukturālo reformu atbalstam ir nepieciešams nodalīt diskusijas par ekonomikas noturību un konvergenci. Latvija piekrīt, ka Strukturālās reformas ir būtiskas, lai kāpinātu ekonomikas noturību pret šokiem, tomēr nākošā plānošanas perioda kontekstā Latvija neatbalsta risinājumu, kurā finansējums *euro* zonas valstu strukturālo reformu atbalstam tiek rasts, samazinot ekonomikas konverģencei paredzēto Kohēzijas politikas finansējumu.

Finansējums

1. Ņemot vērā Kohēzijas politikas pamatmērķi mazināt sociālās un ekonomiskās atšķirības ES reģionu un dalībvalstu starpā, kas vēl joprojām nav sasniegts, politikas īstenošanai nepieciešams nodrošināt atbilstošu finansējumu. Tādēļ uzskatām, ka ES budžeta kopapjoma ierobežojuma līmeni būtu jāceļ virs 1% no NKI. Kohēzijas politikas finansējums ir jāsadala īpašu uzmanību pievēršot mazāk attīstītajiem ES reģioniem.
2. Latvija atbalsta esošās reģionu klasifikācijas sistēmas saglabāšanu un tajā izmantotos sliekšņus. Latvija neiebilst pret Pārejas reģionu sliekšņa paaugstināšanu no 90% līdz 100% no ES vidējā IKP (PPS), ja tas neietekmēs Mazāk attīstītajiem reģioniem iezīmēto finansējumu.
3. Latvija uzskata, ka līdzfinansējuma likmes ir būtiski saglabāt līdzšinējā apmērā un tās nepieciešams diferencēt ņemot vērā dalībvalsts vai reģiona attīstības līmeni.

Papildus:

4. Latvija kopumā atbalsta pašreizējo Kohēzijas politikas aprēķināšanas metodi (Berlīnes formula) un neiebilst pret būtiskiem formulas pārskatīšanas piedāvājumiem, tai skaitā IKP svara samazināšanu.
5. Bezdarba kritērijs jau ir iekļauts Berlīnes formulā un Latvija, ņemot vērā aktuālo statistiku vairs nevarēs pretendēt uz bezdarbnieku piemaksu, jo bezdarba līmenis ir samazinājies. Turklāt Mazāk attīstīto reģionu kategorijai nākamajā ES daudzgadu budžeta periodā (pie nemainīgas reģionu klasifikācijas) kvalificētos citu valstu reģioni ar ievērojami sliktākiem nodarbinātības rādītājiem. To var attiecināt arī uz jauniešu bezdarba problēmu. Tādējādi Latvijas interesēs nav Berlīnes formulā papildus iekļaut arī jauniešu bezdarba kritēriju. Tāpat Latvija varētu būt atvērta kritērijam, kas ir saistīts ar nabadzības un sociālās atstumtības risku.
6. Latvija varētu ieturēt atvērtu pozīciju attiecībā uz inovācijām un ar tām saistītu kritēriju, piemēram "izdevumi R&D procentos no IKP" ("*Gross domestic expenditure on R&D*"), jo šī problēma Latvijai ir aktuāla. Jāatzīmē, ka tāpat kā

- Latvijai arī lielākajai daļai valstu un to reģionu izdevumi inovācijām ir būtiski zemāki par mērķa apjomu – 3% no IKP.
7. Vienlaikus attiecībā uz Kohēzijas politikas nacionālajām aploksnēm Latvija uzskata, ka kategorijā “Mazāk attīstītie reģioni” ir svarīgi, lai Kohēzijas politikas aplokšņu aprēķināšanas metodika tiktu pilnveidota, lai ņemtu vērā emigrācijas negatīvo efektu uz kohēziju, tādā veidā vismaz daļēji kompensējot Latvijai nelabvēlīgās statistikas izmaiņu ietekmi uz ES dalībvalstu konverģences (nepietiekamo) ātrumu.
 8. Tādēļ uzskatām, ka Kohēzijas politikas piešķiruma formulā attiecībā uz mazāk attīstītajiem reģioniem ir nepieciešams iestrādāt papildus kritēriju – iedzīvotāju zudums vismazāk attīstīto reģionu līmenī (*regional population loss*) un kompensējošo piemaksu, piemēram, depopulācijas piemaksu. Šī būtu speciāla piemaksa par katru no mazāk attīstītā reģiona izbraukušo personu, tādējādi kompensējot iedzīvotāju zudumu mazāk attīstītajos reģionos (*regional population loss*), kas būtiski ierobežo to ekonomiskās izaugsmes potenciālu. Iedzīvotāju zudums mazāk attīstītajos reģionos tiktu aprēķināts kā starpība starp vidējo reģionālo iedzīvotāju skaitu (ES daudzgadu finanšu shēmas 2014. - 2020.gada atsauces perioda) 2008.-2010.gadā un 2014.–2016.gadā. Par pamatu tiek ņemts EUROSTAT rādītājs *Population on 1 January by age, sex and NUTS 2 region*, kas Latvijas gadījumā ir valsts iedzīvotāju skaits. Iedzīvotāju skaita samazināšanās jāņem vērā kā faktors arī diskusijās par nacionālā Kohēzijas piešķiruma absorbcijas griestiem (*capping*).

Padomes secinājumus par Kohēzijas politikas izpildes sistēmas un īstenošanas un Eiropas strukturālo un investīciju (ESI) fondu racionalizēšanu pēc 2020. gada

Bulgārijas prezidentūra š.g. 17. janvārī iesniedza dalībvalstīm projektu Padomes secinājumiem par Kohēzijas politikas izpildes sistēmas un īstenošanas un ESI fondu racionalizēšanu pēc 2020. gada. Secinājumu projekts š.g. 9. martā tika saskaņots Padomes Strukturālo pasākumu darba grupā.

Padomes secinājumos tiek aplūkoti šādi jautājumi: ESI fondu pārvaldības un kontroles sistēma, Kohēzijas politikas regulējuma vienkāršošana, ātra pāreja starp plānošanas periodiem, finanšu instrumentu izmantošana un teritoriālā pieeja.

Attiecībā uz pārvaldes un kontroles sistēmu tiek aicināts piemērot proporcionalitātes principus, kā arī paļauties uz labi funkcionējošām dalībvalstu ieviešanas sistēmām, vienlaikus nodrošinot, ka atvieglotās procedūras ir pieejamas visām dalībvalstīm, kas izpilda objektīvus kritērijus. Savukārt kontroļu kontekstā EK tiek aicināta galvenokārt koncentrēties uz sistēmu revīzijām, nevis uz atsevišķiem projektiem un izdevumu kontrolēm. Papildus tiek norādīts, ka efektīvi funkcionējošām ieviešanas sistēmām būtu jāatvieglo vai jāatceļ iestāžu akreditācijas procedūra.

ESI fondu regulējuma vienkāršošanai tiek ieteikts izvairīties no sīki izstrādātiem noteikumiem attiecībā uz visu veidu gadījumiem, atkāpēm un nostādnēm, kā arī nepieciešams harmonizēt noteikumus un terminoloģiju starp dažādiem fondiem. Secinājumos arī tiek rosināts vienkāršot ESI fondu Partnerības līgumus, lai tie nepārklājas ar ESI fondu darbības programmu saturu. Tāpat izcelta vajadzība nodrošināt lielāku elastību plānošanā un pārplānošanā, tādējādi ļaujot dalībvalstīm un reģioniem ņemt vērā to īpašās vajadzības kohēzijas politikas tematiskajā tvērumā.

Papildus tiek izteikts aicinājums plašāk izmantot vienkāršotās izmaksas, kā arī harmonizēt pieejas rādītāju sistēmām.

Secinājumos tiek uzsvērtā nepieciešamība pēc iespējas laicīgi sākt nākošā plānošanas perioda regulējuma izstrādi, lai nodrošinātu nepārtrauktību starp plānošanas periodiem. Savukārt, attiecībā uz finanšu instrumentiem tiek norādīts, ka to izmantošanai ir jābūt brīvprātīgai un tiem nevajadzētu dublēt tirgū jau esošus instrumentus, kā arī būtiski jāvienkāršo dažādu atbalsta mehānismu kombinēšanas iespējas.

Teritoriālās pieejas kontekstā tiek atzīmēts, ka 2014.–2020. gada perioda teritoriālie instrumenti, piemēram, integrētie teritoriālie ieguldījumi (ITI), sabiedrības virzīta vietējā attīstība (CLLD) vai jaukti (vairāku fondu finansēti) prioritārie virzieni, būtu jā saglabā arī pēc 2020. gada. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka saglabājams brīvprātības princips šo instrumentu izmantošanai un regulējumu ir nepieciešams vienkāršot.

Attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības instrumentu tiek uzsvērts, ka pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu teritoriālajai sadarbībai arī turpmāk, pēc 2020. gada, vajadzētu būt Kohēzijas politikas sastāvdaļai un, ka vienlaikus būtu jāatvieglo Interreg programmu īstenošana, lai palielinātu to ietekmi.

Secinājumos tiek izteikta atzinība programmai "Inovācijas nostiprināšana Eiropas reģionos: stratēģijas izturēspējīgai, iekļaujošai un ilgtspējīgai izaugsmei", ES pilsētprogrammai. Dalībvalstis un EK tiek aicinātas turpināt aktīvi piedalīties programmu īstenošanā.

Noslēgumā EK tiek aicināta turpināt darbu pie īpašiem pasākumiem attiecībā uz lauku apvidiem, apvidiem, kurus skar rūpniecības restrukturizācija, kā arī reģioniem, kuros ir būtiska un pastāvīga dabiska vai demogrāfiska atpalcība (attālie reģioni, salas).

Latvijas nostāja:

Latvija atbalsta Padomes secinājumu apstiprināšanu.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr. 1 "Par Kohēzijas politiku pēc 2020. gada", kas 2017. gada 11. aprīlī tika apstiprināta Ministru kabinetā.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr.1 Par Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķi „Eiropas teritoriālās sadarbība” pēc 2020.gada, kas 2017.gada 5. septembrī apstiprināta Ministru kabinetā.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr.1 Par atbalsta iespējām teritoriju attīstībai pēc 2020.gada, kas 2017.gada 10. oktobrī apstiprināta Ministru kabinetā.

Pārvaldības un kontroles sistēma

1. Kopumā Latvija uzskata, ka esošā ieviešanas sistēma ir labs pamats ESI fondu ieviešanai arī nākotnē. 2014.–2020. gada plānošanas periodā ir veikti nozīmīgi pasākumi ESI fondu ieviešanas sistēmas vienkāršošanā (e-kohēzija, vienkāršotās izmaksas u.c.) un nākamajā plānošanas periodā ir jāstrādā pie šo mehānismu pilnveidošanas. Latvija ir piesardzīga attiecībā uz tādām izmaiņām regulējumā, kas paredzētu būtiskas pārmaiņas ESI fondu ieviešanas sistēmā un radītu nesamērīgus pārrāvumus Kohēzijas politikas programmu īstenošanā.

2. Latvija ir atvērta izvērtēt iespējas piemērot diferencētu pieeju ESI fondu ieviešanai, tajā pašā laikā uzskata, ka ir būtiski turpināt darbu pie sistēmas vienkāršošanas, kas nodrošinātu vienkāršošanu visos reģionos un programmās un tiktu ievērota vienāda attieksme pret dalībvalstīm. Latvija uzskata, ka diferencējot ieviešanas prasības nepieciešams ņemt vērā ne tikai tādas kritērijus kā ESI fondu aploknes apjoms, bet arī kritērijus, kas mērītu dalībvalsts ESI fondu administrāciju efektivitāti, piemēram, kļūdu līmeni, faktiski veikto ieguldījumu datus u.c.
3. Latvija atbalsta ierosinājumu atvieglot iestāžu akreditācijas procedūru tām dalībvalstīm, kuras ir demonstrējušas efektīvu programmu īstenošanu iepriekšējos plānošanas periodos.

Vienkāršoti tiesību akti un elastīga plānošana

1. Latvija atbalsta secinājumos pausto aicinājumu regulējuma vienkāršošanai, lai izvairītos no pārāk detalizēta regulējuma ES līmenī, tā vietā vairāk paļaujoties uz dalībvalstu nacionālo regulējumu un procedūrām.
2. Latvija piekrīt, ka nepieciešams vienkāršot Partnerībā līgumu izstrādes procesu, tajā skaitā paredzot iespēju dalībvalstīm ar vienu kohēzijas multi-fondu darbības programmu Partnerības līgumu neizstrādāt.
3. Latvija kopumā atbalsta ideju par rādītāju un rezultātu uzskaites sistēmas harmonizāciju, vienlaikus nepieciešams nodrošināt, ka noteikumu harmonizācija nenoved pie būtiska rādītāju skaita pieauguma un administratīvā sloga palielināšanās. Papildus, ņemot vērā ar Eiropas teritoriālas sadarbības (turpmāk- ETS) atbalstu īstenojamo darbību specifiku, Latvija uzsver nepieciešamību izstrādāt atsevišķu rādītāju sistēmu ETS mērķim (piem., *sadarbības rādītājs*). Uzskatām, ka daudzvalstu sadarbības programmās tiek risinātas konkrētas reģionu vajadzības, un tās koncentrējas gan uz infrastruktūras attīstību vietējā un reģionālā līmenī, gan uz pieredzes apmaiņu un sadarbības tīklu izveidi ES līmenī, un tam ir jābūt attiecīgi atspoguļotam ETS programmu plānotajos rādītājos.
4. Latvija izsaka atbalstu plašākai vienkāršoto izmaksu iespēju piemērošanai, īpaši pievēršot uzmanību gadījumiem, uz kuriem ir attiecināmi valsts atbalsta nosacījumi. Latvija uzskata, ka plašākai vienkāršoto izmaksu izmantošanai ES institūcijām ir nepieciešams turpināt koordinētu darbu, lai mazinātu slogu un riskus nacionālajām administrācijām izstrādājot vienkāršoto izmaksu metodikas.

Finanšu instrumenti

1. Latvija iebilst pret būtisku finanšu instrumentu palielinājumu, bet atbalsta to izmantošanu jomās, kur tas var veicināt efektīvāku resursu izlietojumu, tomēr būtiski ir nodrošināt līdzsvaru starp dažādiem ESI fondu ieviešanas mehānismiem, saglabājot nozīmīgus granta elementus ES līdzfinansējumam, kas ir īpaši būtiski mazāk attīstītos reģionos, kur aizvien nepieciešamas nozīmīgas investīcijas sabiedriskajā infrastruktūrā. Latvija saskata potenciālu tādu finanšu instrumentu izmantošanai, kuri risina konkrētas dalībvalsts vai reģiona tirgus nepilnības un spēj laicīgi reaģēt uz tirgus izmaiņām. Šādu spēju nodrošināšanai nepieciešams saglabāt dalītās pārvaldības principu finanšu instrumentu ieviešanā.

Teritoriālā pieeja

1. Uzsāktais investīciju virziens, kas ļauj integrētā veidā veicināt nodarbinātību un uzņēmējdarbību vietējās pašvaldībās atbilstoši to attīstības programmām, ir jāturpina arī pēc 2020. gada, tādā veidā stiprinot gan pašvaldību, gan komersantu konkurētspējūnākotnē, kā arī, radot pievilcīgu vidi investīcijām, kā arī dzīves un darba vidi iedzīvotājiem. Vienlaikus ir jāturpina un jāvienkāršo integrēto investīciju atbalsts vietējo pašvaldību attīstības programmu īstenošanai, tajā skaitā, paredzot iespēju vienotā ietvarā (piemēram, atsevišķa prioritārā virziena vai specifiskā atbalsta mērķa ietvaros) veikt integrētus ieguldījumus no dažādām ieguldījumu prioritātēm, tādējādi ļaujot īstenot kompleksus projektus, kas ir būtiski pašvaldības attīstībai un veicina teritorijas sociāli ekonomisko izaugsmi.
2. Latvija piekrīt, ka Eiropas teritoriālās sadarbība ir nozīmīgs Kohēzijas politikas instruments, kas sekmē ES kopējo harmonisko attīstību un sadarbību dažādos līmeņos, dažādās jomās un ar dažādu intensitāti jautājumos, kuru kopīga risināšana (vietējā, starpreģionu, starpvalstu līmenī) ir ekonomiski izdevīgāka un rada lielāku un ilgtspējīgāku efektu ilgtermiņā, nekā valstīm/reģioniem darbojoties atsevišķi.
3. Latvija kopumā atbalsta nepieciešamību meklēt risinājumus un atvēlēt finansējumu pilsētu izaicinājumiem, tomēr ir svarīgi, lai tiek ņemta vērā valstu specifika, vajadzības un attīstības stratēģija. Šajā kontekstā būtiski, lai, īstenojot ES Pilsētprogrammā (*EU Urban Agenda*), Jaunajā globālā līmeņa Pilsētprogrammā (*New Urban Agenda*) uzstādījumus un prioritātes, tiek respektēta teritoriālā daudzveidība un atzīta vidēji lielo un nelielo pilsētu loma reģionālās attīstības veicināšanā, attiecīgi nodrošinot atbalsta iespējas tām būtisko izaicinājumu pārvarēšanai. Vienlaikus svarīgi, lai turpmākais atbalsts pilsētām ir vērsts ne tikai uz pārāpdzīvoto teritoriju problemātiku, bet arī uz izaicinājumiem, ar ko saskarās sarūkošas pilsētas, t.i., uz konkrētu pilsētu aktuālāko izaicinājumu pārvarēšanu.
4. Bez ieguldījumiem pilsētās svarīgi nodrošināt iespējas stiprināt pilsētu un lauku sadarbību, tai skaitā, uzlabojot iekšējo mobilitāti un pieejamību dažādiem pakalpojumiem, darba vietām. Būtiski ir paredzēt iespējas veikt ieguldījumus integrētā veidā citās mērķa teritorijās, kuras dalībvalstis ir identificējušas savās nacionālajās attīstības stratēģijās, lai risinātu šo teritoriju izaicinājumus, veicinātu maksimālu teritoriālās izaugsmes potenciāla izmantošanu, kā arī mazinātu reģionālās atšķirības.

Padomes secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas ziņojumu "Ex ante nosacījumi un izpildes rezerve kohēzijas jomā: inovatīvi, taču vēl neefektīvi instrumenti".

Padomes secinājumi izstrādāti Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 15/2017 "Ex ante nosacījumi un izpildes rezerve kohēzijas jomā: inovatīvi, taču vēl neefektīvi instrumenti"³, kurus Padome pieņēma Strukturālo pasākumu darba grupas sanāksmē, kas notika 2018. gada 12. martā.

³ Ziņojums pieejams - <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=43174>.

Revīzijas palāta ziņojumā aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar ex-ante nosacījumu ieviešanu⁴ un snieguma rezerves piemērošanas principiem. Ziņojumā kā galvenie konstatējumi attiecībā uz ex-ante nosacījumiem un snieguma rezervi atzīmējami:

Ex-ante nosacījumi

1. Ex ante nosacījumi nodrošināja saskaņotu satvaru, lai varētu novērtēt dalībvalstu gatavību īstenot Eiropas strukturālos un investīciju (ESI) fondus 2014.–2020. gada plānošanas perioda sākumā; tomēr Revīzijas palātai revīzijas aptvertajā laikposmā nebija skaidrs, cik lielā mērā ex ante nosacījumi ir radījuši efektīvas pārmaiņas uz vietas.
2. Komisija nav izmantojusi iespēju apturēt maksājumus programmu pieņemšanas brīdī, ja nosacījumi nav izpildīti, vai, ja nav pabeigti rīcības plāni;
3. Līdz 2016. gada beigām par aptuveni pusi no dalībvalstu rīcības plāniem, kas paredzēti ex ante nosacījumu izpildei, dalībvalstis nebija paziņojušas pabeigtus.

Snieguma rezerve

1. 2014.–2020. gada periodā darbības rezultātu satvars un izpildes rezerve, visticamāk, neveicinās kohēzijas finansējuma būtisku pārdali programmām ar labākiem darbības rezultātiem, un izpildes rezerve sniedza tikai nelielu stimulu, lai darbības programmas tiktu lielākā mērā orientētas uz rezultātiem, jo šī rezerve galvenokārt tika balstīta uz finansējuma izlietojumu un iznākuma rādītājiem.
2. Uz pastāvošo maksājumu apturēšanu un finanšu korekcijām par nepietiekamiem darbības rezultātiem attiecas ierobežojoši nosacījumi un tādēļ maz ticams, ka tie tiks īstenoti praksē.

Padomes secinājumos tiek pausts atbalsts ex-ante nosacījumu izveidei, kā arī norādīts uz nobīdēm ziņošanā, kas novedis pie situācijas, kad revīzijas palātas secinājumi par nosacījumu izpildi neatbilst reāli panāktajam progresam. Tāpat tiek atzīmēts, ka ex-ante nosacījumi ir bijis jauns mehānisms regulējumā, kura ieviešanai dalībvalstīm ir bijis nepieciešams apjomīgu darbu. Vienlaikus secinājumos uzsvērta nepieciešamība nākošajā plānošanas periodā ex-ante nosacījumus vienkāršot, saglabājot tikai tos nosacījumus, kuri var efektīvi ietekmēt Kohēzijas politikas mērķu sasniegšanu.

Savukārt, atbildot uz Revīzijas palātas secinājumiem par snieguma rezervi, tiek norādīts, ka izpildes rezerve kā obligāts instruments tika ieviests 2014.–2020. gada laikposmam, un tā ir viens no orientācijas uz rezultātiem elementiem ar mērķi stimulēt progresu īstenošanā un tādējādi sekmēt programmu mērķu sasniegšanu. Tāpat uzsvērta, ka izpildes rezerves visaptverošs novērtējums būtu jāveic pēc tās piemērošanas 2019. gadā, jo pašreizējā īstenošanas posmā joprojām ir grūti novērtēt šā instrumenta efektivitāti. Noslēgumā tiek pausts uzskats, ka, kamēr šāds izpildes rezerves visaptverošs novērtējums nav veikts, ar jebkādu turpmāku darbības rezultātu satvara un izpildes rezerves mehānismu pilnveidošanu laikposmā pēc 2020. gada būtu jāpanāk, ka tie tiek izstrādāti kā vairāk uz stimuliem balstīti mehānismi, un sankciju elementi būtu piemērojami tikai kā galējs līdzeklis.

⁴ Ex ante nosacījumi ir ar programmām saistītie priekšnosacījumi, kuri jāizpilda, lai novērstu sistēmisko nepietiekamo caurlaidspēju, kas traucē publisko ieguldījumu efektivitātei (piemēram, strātēģiju vai procedūru neesamība konkrētās ieguldījumu jomās).

Latvijas nostāja:

Latvija atbalsta Padomes secinājumu apstiprināšanu.

Spēkā Latvijas Republikas nacionālā pozīcija Nr. 1 “Par Kohēzijas politiku pēc 2020. gada”, kas 2017. gada 11. aprīlī tika apstiprināta Ministru kabinetā.

1. Latvija uzskata, ka 2014. –2020. gada Kohēzijas politikas reforma ir nodrošinājusi normatīvo ietvaru rezultātu orientācijai un integrētu investīciju veikšanai reģionos. Uz nākamo plānošanas periodu nav nepieciešams ieviest principiāli jaunus mehānismus, bet gan pilnveidot esošos, t.sk., izvērtējot iespējas veidot dalībvalstīm vai reģioniem specifiskus ex-ante nosacījumus, kā arī pārskatot snieguma rezerves piešķiršanas principus, tai skaitā, vairāk fokusējoties uz gala mērķu sasniegšanu.

Padomes secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas ziņojumu “Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos (JASPERS) — laiks to novirzīt mērķtiecīgāk”

Padomes izstrādāti par Revīzijas palātas ziņojumu “Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos (JASPERS) — laiks to novirzīt mērķtiecīgāk”⁵, kas tika saskaņoti Padomes Strukturālo pasākumu darba grupā š.g. 23. martā.

Eiropas Komisija kopā ar Eiropas Investīciju banku 2006. gadā uzsāka jaunu iniciatīvu “Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos” (JASPERS). Iniciatīvas galvenais mērķis bija sniegt neatkarīgas bezmaksas konsultācijas dalībvalstīm, kuras pievienojās ES 2004. gadā un vēlāk, lai izstrādātu kvalitatīvus lielos projektus.

Revīzijas palātas ziņojums balstīts uz Horvātijas, Maltas, Polijas un Rumānijas piemēriem un aptvēra laika posmu no 2006. gada līdz 2016. gada beigām. Saskaņā ar Revīzijas palātas ziņojumu konstatētas arī būtiskas nepilnības jaunās neatkarīgās kvalitātes pārbaudes funkcijas izveidē, kas izraisīja lielu objektivitātes trūkuma risku. Lai gan JASPERS sekmēja projektu ātrāku apstiprināšanu un saistītās projektu dokumentācijas labāku kvalitāti, kopumā šī iniciatīva neietekmēja ES līdzekļu apguvi. JASPERS ietekme uz dalībvalstu administratīvo spēju vēl nenodrošināja lielāku neatkarību no JASPERS palīdzības. Novērotās nepilnības apvienojumā ar būtiskiem trūkumiem JASPERS darbību plānošanā, uzraudzībā un novērtēšanā apdraud iniciatīvas sekmīgu darbību, it īpaši lietderības un efektivitātes aspektā.

Padomes secinājumos tiek pieņemti Revīzijas palātas secinājumi, vienlaikus tiek izcelta JASPERS ietekme uz izmaksu ietaupījumiem projektu izstrādē, kā arī izcelts mazāks kļūdu līmenis projektos, kuros palīdzību sniedzis JASPERS. Tāpat tiek atzīmēts, ka EK jau ir ieviesusi vairākas no Palātas rekomendācijām, piemēram, neatkarīgu kvalitātes pārbaudi. Papildus uzsvērta nozīmība Eiropas Investīciju bankas (turpmāk – EIB) iesaistei Revīzijas palātas rekomendāciju ieviešanā, kā arī izteikts aicinājums EIB pilnībā sadarboties turpmākajos auditos.

Savukārt EK tiek aicināta stiprināt tās lomu JASPERS uzraudzībā, pielāgot JASPERS darbības stratēģiju dalībvalstu vajadzībām, stiprināt un nodalīt JASPERS konsultatīvo

⁵ Ziņojums pieejams - <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=44532>.

un neatkarīgās kvalitātes pārbaudes funkciju, ieviest visaptverošu uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu JASPERS funkcijām, veikt darbības JASPERS efektivitātes stiprināšanai vienlaikus nodrošinot samērīgas izmaksas, izskatīt iespējas izmantot JASPERS ekspertīzi citās tematiskajās jomās saglabājot fokusu uz lielajiem projektiem, kā arī izpētīt mehānismus, kā nodot JASPERS zināšanas nacionālajām un reģionālajām administrācijām.

Latvijas nostāja:

Latvija atbalsta Padomes secinājumu apstiprināšanu.

2. Latvijas delegācija Vispārējo lietu padomē 12. aprīlī

Delegācijas vadītājs:	Edgars Putra, Finanšu ministrijas parlamentārais sekretārs
Delegācijas dalībnieki:	Edgars Šadrīšs, Finanšu ministrijas ES fondu Stratēģijas departamenta direktors; Sanita Pavļuta-Deslandes, vēstniece, pastāvīgā pārstāve ES; Ieva Valtmane, ECOFIN padomniece, Latvijas Republikas Pastāvīgās pārstāvniecība Eiropas Savienībā. Jans Kevišs-Petuško, Ārlietu ministrijas ES Koordinācijas un politiku departamenta COREPER II sagatavošanas nodaļas otrais sekretārs.

Finanšu ministre

Dana Reizniece-Ozola

Ozols, 67083870

Janis.ozols@fm.gov.lv